

מסורת הש"ס

6) ונרמס לה: (ב) כ"א כ"ב
מד הוא ומד הוא חזק מר
ירוא: דר"ל (ג) עירובין
כג: ד) ומספחא פ"ב
ה"ד פ"ט (ד) ו"ב ו"ג
סוטה י"ג ד"ה מרמ"ט
ו"ט"ו ח"ג ע"ג ד"ה
עירק"ל (ו) כ"א"ס פ"ק
פ"ה (ז) ו"ג (ח) ו"ד (ט) ו"ה
כ"ה (י) ו"ז (יא) ו"ח (יב)
כ"ה (יג) ו"ד (יד) ו"ה (טו)
כ"ה (טז) ו"ה (יז) ו"ח (יח)
כ"ה (יט) ו"ח (כ) ו"ט (כא)
כ"ה (כב) ו"ט (כג) ו"ח (כד)
כ"ה (כה) ו"ח (כו) ו"ט (כז)
כ"ה (כח) ו"ט (כט) ו"ח (ל)

מוסף רש"י

אף ערקבלים. שם מרור
(עירובין כג.)

רבינו חננאל

מתיר ואילו ירקות שאדם
יוצא בהן ידי חובתו בפסח
וכי. חזרת חסא. עולשין
הנביב. המכא כ"ן שמה,
מרחבינא אטרא דדיקלא,
מרור כרייתא. אמר רבי
יוחנן מדברי כולן נלמדו
ירק מר לו שרף ופניו
מכסיפין. אמר רב הונא
הלכה כאחרים ואמרי ירק
מר ופניו מכסיפין ויש לו
שרף וזה מרור. וכן אמר
בריה דרבא הוה מרור
אמרייתא דרבא, אמר
לית רבנא מאי דעתין
דמרירין טפי, הוא אגא חזרת
תנן, וכן תאני בר קפרא
ור' שמואל חזרת, ואמר
ר' אשישא ליה חזרת בחזרת
וכי. אמר ליה חזרת ב"י.
שי"מ דבולי עלמא מצוה
בחזרת דהיא חסא. אימא
מרייתא דרבינא. יש מי
שאמר הרבה של בחמה.
ויש מי שאומר מרר טל
דג ששמו כרייתא. והיא
שיבוסא. והוא קליסין
האספין. ורובין בעינן
מרור גידולי קרקע כמשה,
דהא הקישו הכתוב על
הירדוף וטורסו. פי הירדוף
הרופא. ואסיקא מרורים
כתיב מינין הרבה. אמר
רבה בר רב הונא אמר רב

כל שעה פרק שני פסחים

ל"ט.

עין משפט
גר מצוה

קנו א ב מ"י מ"ז מה' מלך הלכה י' סמך
עשירי מ"ז ט"ז י"ח ט"י
תנן ספ"ק י"ח
קנו ג מ"י ט"ז מה' מלך
כלאים הלכה ג סמך
ללון רעט ט"ז י"ח י"ד ט"י
ר"ז ספ"ק י"ד

במתני' אלו ירקוס שאדם יולא כהן ידי חובתו כחזרת ובסמכא ובעולש' ובחרכינא ובמרור. כוליה מפרש בגמ': כבושין. בחומץ: שוקין. מבושלין. כדכך נישול: ומלטרפין לגויה. אס אין לו מאחד מהן כוית אכל יש לו מהו חלי זית ומהו חלי זית מלטרפין זה עם זה כדי ללאת ידי חובתו: ונדמאי ובמעשר ראשון כו'. אכל בטבל לא וחק על גב דמעשר ירק דרנבן הוה לה מלוא הנבלה בעצירה דומיא דמכסא. מרובי"א: אלווא דדיקלא.

מרתני' יואלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחזרת בתמכא ובחרכינא ובעולשין ובמרור ויוצאין בהן בין לחין בין יבשין אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין ומצטרפין לכזית ויוצאין בקלח שלהן ובדמאי ובמעשר ראשון שנמלה חזרת חסא עולשין הינדבי תמכא אמר רבה בר בר חנה תמכתא שמה חרכינא אמר רשב"ל אצוותא דדיקלא ובמרור מרירתא תני בר קפרא אלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בעולשין ובתמכא בחרכלין בחרכינא ובחורין רב יהודה אומר אף עולשי שדה ועולשי גינה וחזרת עולשי גינה וחזרת שדה כעולשי גינה וחזרת רבי מאיר אומר

אף עסוס וטורא ומר ירואר א"ל ר' יוסי עסוס וטורא א אחד הוא ומר זה הוא ירואר תני דבי ר' שמואל אלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחזרת בעולשין ובתמכא ובחרכינא ובחרגינא ובהדרופנין ר' יהודה אומר אף חזרת ולין וחזרת גלין כיוצא בהן י' אילעא אומר משום ר"א אף ערקבלים וחזרת על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי וכשבאתי לפני ר"א בן רב עקיב הודה לדברי ר' יהודה אומר כל שיש לו שרף ר' יוחנן בן ברוקה אומר כל שפניו מכסיפין אחרים אומרים [כל] ירק מר יש לו שרף ופניו מכסיפין א"ר יוחנן מדברי כולן נלמד ירק מר יש לו שרף ופניו מכסיפין אמר רב הונא הלכה כאחרים רבינא אשכחיה לרב אחא בריה דרבה הוה מרור אמרייתא א"ל מאי דעתך דמרירין טפי והא חזרת תנן ותנא דבי שמואל חזרת וא"ר אושעיא מצוה בחזרת ואמר רבא מאי חזרת חסא מאי חסא דהם רחמנא עילווין ואמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן למה נמשלו מצריים כמרור לומר לך מה מרור זה שתחילתו רך וסופו קשה אף מצריים תחילתן רכה וסופן קשה א"ל הרדי בי א"ל רב רחומי לאב"י ממאי דהאי מרור מין ירק הוא אימא מרירתא דכופיא דומיא דמצוה מה מצוה גידולי קרקע אף מרור גידולי קרקע ואימא הירדוף דומיא דמצוה מה מצוה מין זרעים אף מרור מין זרעים ואימא הרויפו דומיא דמצוה מה מצוה שניקחת בכסף מעשר אף מרור שניקח בכסף מעשר א"ל רבה בר רב חנין לאב"י אימא מרור חד מרורים כתיב ואימא מרורים תרי דומיא דמצוה מה מצוה מינין הרבה אף מרור מינין הרבה אמר רבה בר רב הונא אמר רב ירקות שאמרו חכמים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח כולן נזרעין בערוגה אחת למימרא דלית בהו משום כלאים מתיב רבא י' חזרת וחזרת גלין עולשין ועולשי שדה כרישין וכו' רישא שדה כוסבר וכוסבר שדה חרדל וחרדל מצרי ורלעת המצרי והרמוצה אינם כלאים זה בזה חזרת וחזרת גלין אין חזרת ועולשין לא וכי תימא כוליהו בהרדי קתני להו והא אמר רב זוגות זוגות קתני מאי נזרעין דאמר רב נזרעין כהלכתן כהלכתן תנינא ערוגה

הכסף בכל אשר תלוי נפשך וגו': ואימא מרור חד. מינא הוא מהנך ירקות ולאו כל היי אלף מר שבוטין: כרישין. כתיב כרישין של גינה: כרשי שדה. שלווי"ש: והרמוצה. מין דלעת הוא ובמסכת נדרים (דף נ"א.) מפ' קרא קרקחאי: אינן כלאים זה בזה. אע"ג שיש עם לוי ללאת אינו כלאים בחיורו: חורס בחורס גלין. וכן עולשין בעולשי השדה י' זוגות זוגות כמו שכן שטיין: וכי סימא כוליה כדתי הדדי קתני. דככל הני קאמר דאינן כלאים זה בזה חזרת עולשין וכרישין: זוגות זוגות. חזרת וחזרת גלין או עולשין ועולשי שדה וכן כולן שנינו דלון כלאים זה בזה חזרת עולשין לא: מאי. כולן נזרעין בערוגה אחת דלמר רב לעיל נזרעין כהלכתן קא אמר כדי שלא יינקו זה מזה כגון חמשה זרעוין בערוגה של ששה על ששה טפחים דמתן במסכת שבת (דף פד.):

לעוי רש"י

ליטוביא (ליטוביא).
חסה.
קרישיליא. עולש.
מריב"א. כרישין (מין צמח).
וידיליא. קוקות.
אמריפ"ל. דקוית (צמח).
ספירין (מריפירין).
טלומה. טלף החמור (מין עשב).
אליעזרא. לענה.
ליטוין. טול מעשבים רדוי חלב.
פליש (פלישין).
חורוס.
ספירין (מריפירין).
טלומה.
שלווי"ש. בר.

רבינו חננאל

רבינו חננאל (המשך)
ירקות ששנינו. כגון חזרת ועולשין וחכבה וחרכינא וכיוצא בהן, שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח משום מרור. כולן נזרעין בערוגה אחת. דייקנן מינה כי אלו כולן מין אחד הן ואין בהן משום כלאים. ומותר רב עולשי חזרת וחזרת גלין, ועולשין ועולשי שדה. כרישין כר, ואמרינן בסופו כולן נזרעין בערוגה אחת, דייקנן דרק חזרת וחזרת גלין דתריירו מין חזרת נעוה. הני הוא דלינתו כלאים בהדי הדדי, הא חזרת ועולשין אע"ג דתריירו מין מרור אינן כלאים הוו, וכי תימא הכי קתני כל מין חזרת, וכל מין עולשין, וכל מין כרישין, וכל מין כוסבר, וכל מין חרדל, וכל מין דלעת, אלו כולן בחד נזרעין בערוגה, והא רב הוא דאמר זוגות זוגות שנינו. כלומר חזרת וחזרת גלין הנה זוג, ועולשין ועולשי שדה זוג אחד, כרישין וכרישין שדה זוג אחד, כי האי זוגות זוגות זוגות כפני עצמן אינן כלאים. הא כוליהו בהרדי כלאים נינהו. ושנין מאי נזרעין דקאמר רבה בר רב הונא כהלכתן אחד מין כלומר אם בא לזרען בערוגה אחת נחת לכל אחד ואחד כדי עבודתו שלא יאזרע אחד וינק מכלל חברו שכל אחד מין בפני עצמו הוא.